

Xeerka Gudaha ee Barlamaanka Soomaaliya

Dhaarta

Qod. 1

Xildhibaannada Golaha inta aysan shaqo gelin ka hor waxay ku hor dhaaranayaan Gudoomiyaha iyo wejiga Golaha.

Qaabka dhaartu waa sida soo socoto:

“Waxaan ku dhaaranaa in shaqadetda aan gudan doono si hufan oo daacad ah ee danta dadka soomaaliyeed ku jirto”.

Xildhibaanka diido in uu dhaarto waxaa uu ka dhacaa jagada Golaha.

Qod. 2

Golaha Sharcibiga

Magacaabidda guddoomiyaha, guddoomiye ku-xigeennada, taliyaha amniga iyo ku-xigennadiisa iyo xoghayeyaasha, waxaa lagu sameynayaa codbixin sir ah.

Magacaabidda Guddoomiyaha waxaa loo baahan yahay aqlabiyad buuxdo sida waafqasan qod 4 Amarka n.1 ee ganaayo 1956, iyo jagooyinka kaloo la xiriyo.

Qod. 3

Tirinta warqadaha codbixinta ee magacaabidda Gudomiyaha, guddomiye ku-xigennada, taliyaha amniga, ku-xigennada taliyaha iyo xoghayeyaasha golaha, waxaa lagu sameynayaa fadhi dadka oo dhan u furan. Tirinta warqadaha codbixintu waxaa sameynaayo seddex qof oo lagu xulay qaab nasiib ah.

Qod. 4

Waajibaadka Gudoomiyaha iyo Xafiiska Gudoomiyaha

Gudoomiyaha wuxuu dhowraa xeerka, wuxuu adkeeyaa nidaamka, wuxuu xaqijiyyaa habsami u socodka shaqada Golaha, wuxuu siiyaa xubnaha fursadda hadalka, hagaa isla markaana dhexdhedaadiyaa doodad, wuxuu u qaybiyaa su'aalaha, wuxuu go'aamiyaa qaabka codbixinta, ku dhawaaqaa natijada codbixinta, kormeeraa habka shaqo gudashada taliyaha amniga iyo ku-xigeennadiisa iyo xoghayeyasha, wuxuu isugu yeeraa mar kasta oo ay la noqoto lagama maarmaan Guddoo-miye ku-xigeennada, Gudoomiyeyaasha Guddiyada Joogtaha ah, iyo Guddoomiyeyaasha kooxaha golaha si loogu kuurgalo shaqooyinka golaha asaga oo wargelinaayo xukummadda si ay ugu soo dirsadaan wakiil.

Guddoomiyaha goluhu wuxuu gudoomaa, muddada dib u sixidda shaqada, hindise shariyeedyada, warbixinada iyo dokumenti kastoo kale ee golaha uu leeyahay, wuxuuna ku wargeliyaa maalinta ugu horeyso ee la kulmaayo.

Qod. 5

Gudoomiye ku-xigeennadu waxay beddelaayaan Guddoomiyaha marka uu maqan yahay ama ay ku timaado xaalad u diideyso in uu waajibkiisa guto.

Qod. 6

Xoghayeyaasha, oo ay caawinaayaan saraakiil ka tirsan xafiiska guddoomiyaha, waxay u dirayaan ogeysiis shirka golaha oo ay tahay in lagu wargeliyo xildhibaannada waqtii fiican waana in loo sheego ajeendaha waxa laga doodaayo, waxay qorayaan xildhibaannada isku qoray in ay hadlaan, waxay u aqrinayaan soojeedimaha iyo dokumentiyada kale; waxay qorayaan

go'aannada; waxay yeerinayaan magacyada; way diiwaangeinayaan haddii loo baahdo, waxay kormeera-yaan codadka ilaa ay ka cadaato warbixinta muddada uu u qabtay Guddoomiyaha iyo waa in aysan jirin wax isbedbedel ah khudbooyinka; waxay hubinayaan mashruuc sharci iyo wixii kaloo Golaha uu ka gaaro go'aan, wayna saxiixayaan; waxay ka qayb galayaan habsami u socodka shaqada si waafqasan amarka Guddoomiyaha.

Qod. 7

Taliyaha amniga iyo ku-xigeennadiisa waxay kormeerayaan tixgelinta nidaamka, amniga iyo adeegga gudaha ee golaha.

Qod. 8 Guddiga Joogtada ah

Goluhu wuxuu dooranayaa, qaabka la xiriio magacaabidda guddiyada, guddi joogto ah oo fiirinaayo sababaha sida kediska ah u dhacay ee ah in aan la dooran karin iyo dhabeecadaha isdiidan, iyo weliba fiirinta codsiyada la xiriio oggolaanshaha in la sii wado.

Qod. 9

Goluhu wuxuu sidoo kale soo jeedinayaan muddada sharci-dejinta wax ka baddelka iyo ku darista xeerarka gudaha ee Golaha ee noqonaya kuwo dhaqan gala loo baahan yahay.
Fikradda ku saabsan arrimaha fasiraadda Xeerarka iyo go'aanka wixii khilaaf la xiriio waxaa loo gudbinayaa Golaha.

Kooxaha Barlamaanka Qod. 10

Xildhibaannada seddex maalmood gudahood laga soo bilaabo fadhiga koowaad waa in uu Xoghayaha Guud ee Golohu u caddeeyo kooxda
Golaha ee lagu qoray.

Si loo sameeyo koox, sida waafaqsan ujeeddooyinka xeerkan, waa lama horaan ah helista tirada ugu yar ee toban xildhibaana.

Xubnaha xildhibaannada ee ka tirsan koox aan gaarin tiro tobani, waxay ku biiri karaan koox la mid ah ama la jaad ah, bishardi in ay gaarayaan cadadkii loo baahnaa ee loo qoray.

Koox ugu yaraan shan xildhibaan ah ayaa waxaa si khaas ah u oggolaan karo Xafiisku guddoomiyaha bishardi in uu matalo xisbi siyaasi ah ee dalka ka jiro.

Wakiilada aan sameynin caddeynata lagu sheegay faqradda hore, oo aan ka tirsaneyn koox ama kooxaha aan gaarin tobani xubnood, waxay ka kooban yihiin hal Koox oo isku dhaf ah.

Qod. 11

Koox waliba waxay sameysanayaan dustuurkooda ayagoo iska dhex magacaabayoo guddoomiye, ku-xigeen iyo Xoghayn.

Guddiyada Joogtada ah Qod. 12

Saddex maalmood gudahood ee kalfadhiga ugu horeeya, Guddoomiyaha ayaa ku dhawaaqayo kulanka hal mar laakin isla mar ahantaana kooxaha kala gooni-gooni si ay u magacawdan ergoyinkooda ee Golaha Joogtada ah iyo shanta Guddiyada Joogtada ah oo ku cad Amarka No. 1-da ee Janaayo 5 1956, qod. 8.

Kooxo kastaa waxay u xilsaaraaneysaa ergooyinkooda Komishan walba iyadoo lagu saleynayo hal ergo 8 xildhibaan ama jajab ka yar 8-Ma jiro xildhibaan loo magacaabi karo inuu qayb ka noqdo wax kabadan hal Guddiga Joogtada ah, haddii uusan ka tirsanayn koox ka kooban tiro xildhibaan ka yar tirada guddiyada joogto ah.

Guddoomiyaha ayaa u qaybin doona kuwa loo qoondeeyay guddi kasta. Guddoomiyaha markii uu helo magacaabidda, wuxuu dhisayaa guddiyada oo ay waajib tahay in uu ansaxiyo Goluhu.

Beddelidda xubin ka mid ah Guddiyada Joogtada ah oo sabab kasta ha ku maqnaado, wuxuu ka dalbanayaa kooxdii baarlamaanka ee uu ka tirsanaa xildhibaanka in ay soo beddelaan.

Isbeddel kasta oo ka yimaadda kooxaha ma ku laha saamey magacaabidda xubnaha guddiga joogtada ah. Markay dhowr Xildhibaan oo isla koox ah ay weydiistaan isla guddoomiyahooda in midba kan kale ee guddiyada ay ka tirsan yihiin lagu beddelo, haddii guddoomiyaha kooxdoo uu u oggolaado, wuxuu wargelinaa Guddoomiyaha Golaha Baarlamaanka oo isbeddelka guddiyada kala duwan si rasmi ah u sheegi doono; laakiin kuxigeenka ku sameeyay isbadal guddiyadiisa kuma sameyn karo mid labaad inta ay socoto muddada sharci dejinta.

Qod. 13

Golaha joogtada ah iyo guddiga joogtada ah ayaa waxay ka kooban doonaan sagaal xubnood waxayna magacaaban doonaan Guddomiye, Guddomiye ku xigeen: xubin iyo Xoghaye.

Qod. 14

Golaha joogtada ah iyo gudiyada joogtada ah ayaa waxay shaqeeynayaan xitaa inta u dhaxeysa kalfadhiyada kala duwan ee Golaha.

Qod. 15

Hindise sharchiyeed waxaa loo diraa si ay u fiiriyaan gudiyada joogtada ah sida waafaqsan habka ikhtisaaska ee Wasaradda soo jeedineyso haddii taas ayna jirin, Guddoomiyaha Golaha.

Hindise sharchiyeed oo ku lug leh dakhliga ama kharashaadka ayaa si isku mar ah loogu qaybinayaa Guddiga Arimaha Maaliyadda.

Qod. 16

Baaritaanka miisaaniyadaha ku talo galka ah iyo tan kama dambaysta ah waxaa ikhtisaas gaar ah u leh guddiga arrimaha maaliyadda oo lagu kordhiyay wakiil ka socda guddiyada kale ee joogtada ah.

Qod. 17

Haddii guddi tixgeliso hal arrin oo loo soo gudbiyay baaritaankeeda ayna ku dhiceyso ikhtisaska qof kale. Guddigu wuxuu ka codsan karaa xafiiska guddoonka in dib loogu celiyo xafiiska gugdiga awooda u leh.

Qod. 18

Guddiga waxaa isugu yeeraya Guddoomiyaha asagoo u maraayo Xafiiska Guddoomiyaha Golaha. Madaxweynayaasha Guddiyada, kulan kasta ka dib, waxay u sheegi doonaan magacyada xubnaha maqnaaday Guddoomiyaha Golaha. Xildhibaankii oo, isaga oo aan sabab macquul ah lahayn, uu seego saddex kalfadhi oo isku xiga ee Guddiga uu xubin ka yahay, waxaa ;agu

beddeli kara xubin kale oo isla kooxda baarlamaanka uu ka tirsan yahay ee uu u magacaabayo Guddoomiyaha Golaha.

Qod. 19

Guddiyada ayaa xor u ah inay codsadaan soo dhex gelidda saraakiisha Maamulka si wax looga weydiyo cadcadeyn arrinta loo soo gudbiyo ee iyaga hortaallo.

Qod. 20

Doodda Golaha uu ka yeelanaayo hindise sharchiyeed asto ee Golaha hortiisa yaallo, guddi kastaa waxuu u soo magacaabanaa wakiil. Haddii diidid ka dhex dhacday gudiga, kuwa wax diidan waxay xaq u leeyihiin inay soo bandhigaan hal ama laba warbixinhood iyaga oo soo magacaabanayo wakiil la xiriilo kuwa laga tiro badan yahay.

Qod. 21

Guddoomiyeyaasha Guddiyada Joogtada ah markay helaan hindise sharchiyeed ee loo gudbinaayo si ay u baaraan guddiyada kala duwan, waxay iska soo dhex magacaabayaan guddi walbo wakiil dhexdooda ah.

Marka qorshaha hindise sharchiyeed uu keenayo culeys maaliyadeed, waa lagama maarmaan in guddiga ikhtisaaska u leh mashruuca in lagu soo dhafo wakiil ka tirsan guddiga arrimaha dhaqaalaha. Haddii ay dhacdo in guddiga ikhtisaaska u leh uu tixgelin waayo in uu u hogaansamo talada wakiilka Gudiga Arimaha Maaliyadda, kan dambe hore ayuu u wadayaa wuxuuna u gudbinaya kulanka guddiyada, Guddoomiyaha Goluhuna wuxuu u degdegayaa, inuu baaro qodobbada cawaaqib xumada maaliyadeed leh, ama loo gudbiyo si loogu baaro hindise sharchiyeedka kulanka Golaha.

Isla qaabkaas waxaa sidoo kale lagu dabaqaa xataa xaaladahaas oo kale marka guddi, loogu yeeray, si ay talo uga siiso arrin guddi kale, ku adkeysato ikhtisaaskeeda.

Si kasta ha noqotee, hindise sharchiyeed waxaa loo gudbinaya Golaha, haddii maamulaha ama tobantoban meelood meel xildhibaannada ama shan meelood meel xubnaha xubnaha ay codsadaan.

Guddi Baaritaan ee Baarlamaan

Qod. 22

Soo jeedinta guddiga baarista ee baarlamaanka waxay la mid tahay soo jeedin kastoo kale ee baarlamaan soo jeediyo.

Qod. 23

Marka Goluhu ka baaraandego baaritaan, guddiga waa la magacaabayaa si xubnaha uu ka kooban yahay ay uga dhexmuuqdaan saamiga kooxaha baarlamaanka.

Goluhu wuxuu u wakiilan karaa magacaabista Guddoomiyaha. Guddigana wuxuu bilaabayaa baaritaanka iyo weydiimaha isagoo awooddisa la mid noqoneyso awooddha hay'adda garsoorka.

Qod. 24

Marka guddi baaritaan uu u arako inay ku habboon tahay in uu u wareejiyo ama u diro mid ka mid ah xubnihiisa meel ka baxsan xaruunta Golaha, waa inuu ku wargaliyaa guddomiyaha waydiistaane oggolasho.

Xagga Iscasilaadda

Qod. 25

Iscasilaadda xildhibanku waa in uu aqbalaa Golaha. Haddii uusan aqbalin, laakiin ku xildhibaanku uu ku adkaysto, Goluhu wuxuu qaadayaa talaabo.

Shirarka, Booliska Barlamaanka, Golaha Garsoorayaasha

Qod.26

Kalfadhiyada caadiga ah iyo kan aan caadiga ahayn waxay soconayaan illaa dhamaadka ajandaha, oo ay ku jiraan baaritaanka mashruucyada sharci ee loo soo gudbiyay, sababaha degdeggaa ah, marka lagu daro qodobbada ajendaha laga doodaayo.

Qod. 27

Gabi ahaanba waa ka mamnuuc in qof soo galo Golaha isagoo hub sita. Qofkii lagu qabto haysashada hub oo isla mar ahaantaas hub ka dhigis ayaa lagu sameynaa, haddii uu yahay qof aan ka tirsaneyn Golaha, waxaa looga ceyrinayaa golaha amarka Guddoomiyaha.

Qod. 28

Guddoomiyaha ayaa furayo soona xirayo kalfadhiyada; wuxuuna ku dhawaaqayaa saacadda kalfadhiga uu soconayo iyo ajeendaha, oo lagu dhejin doono qolka.

Qod. 29

Kalfadhi kasto waxaa la diyarinaa gundhigga qoraal uu u diyaarinayo Xoghayaha kaltanka leh oo lagu tilmaami doono magacyada Xubnaha Xildhibaannada jooga, bayaanka waxyaabihii laga wada hadlay iyo qaraarkii uu qaatay Golaha.

Gundhigga qoraallada fadhi kasta waxaa saxiixayo Guddoomiyaha iyo

Xoghayaha Xilka kaltanka iska leh.

Fadhiga wuxuu ku bilaabmayaa akhriska gundhigga qoraallada ee kalfadhiga kor ku xusan, haddii goluhu uusaan u qarririn maalin kale ee dhammaadka usbuuca in u oggolaado qoraallada isla toddobaadka. Markay aysan jiraan aragtiyo, waxay ku ansixinayaan cod la'aan. Haddii codka loo baahan yahay, wuxuu ku dhacayaa qaab kicid iyo fadhi.

Gundhigga qoraallada lama sinayo haddii hadalka uu doonaayo uusan ahayn mid wax saxayo, ama mid doonaya in uu wax ka beddelo ama saxo fikirka lagu muujiyey kalfadhigii hore ama xaqiiqo shaqsiyeed.

Marka Goluhu ku kulmo kalfadhi qarsoodi ah, wuxuu go'aamin karaa in uusan jirin gundhig qoraal.

Qod. 31

Guddoomiyaha, ama amarkiisa, Xoghayaha kaltanka shaqada leh, wuxuu u akhrinää Golaha dhambaallada ama fariimaha uu helay; qoraallada aan la garaneyinin ama aan habooneen ma la tixgelinaayo.

Qod. 32

Hubinta tirada sharciga ah ee golaha waxaa sameynayo Guddoomiyaha. Xildhibaannada fasaxa ku maqan, ama ku maqan shaqo baarlamaanka uu leeyahay, laguma tirin doono in lagu hagaajiyo tirade sharciga ah.

Haddii xildhibaannada goob joog ah yihiin ay ka yar yihiin kalabar oo lagu daray hal kalfadhiga waxaa dib loo dhigayaa saacad. Golaha waxaa leysugu yeerayaan ogeysiis la'aan maalinta xigto ee aan feestada ahayn ee isla wakhtiga maalintii hore oo kale.

Magacyada dadka sabab la'aan ka maqnaada waxaa magacyadooda lagu daabici doono faafinta rasmiga ah.

Qod. 33

Haddii, inta lagu gudajiro kulanka, ay khasab noqoto in lahubiyo tirada sharciga ah ee xildhibaannada ayadoo ujeeeeddadu tahay codeyn, tiradana ay ka hooseyso tiradii loo baahnaa, xildhibaannada ay sugnaato in ay maqan yihiin ayagoon haysanin oggolaansho rasmi ah waxaa loo ictibaarayaa maqnaasho aan sabab lahayn kulanka oo dhan.

Qod. 34

Xildhibaanna ma qaadan karo hadalka asaga oo aan wax weydiisan rukhsadna ka helin Guddoomiyaha.

Qod. 35

Haddii xildhibaan ku dhawaaqo ereyo aan habooneyn ama uu khalkhal galiyo xorriyadda doodaha ama habsami u socodka fadhiga, Guddoomiyaha wuxuu ka dalban karaa in uu ilaaliyo nidaamka.

Xildhibaanka loogu yeeray in uu dhowro nidaamka, haddii uu doonayo inuu sharaxaad ka bixyo falkiisa, ama ereyadiisa, wuxuu sameyn karaa dhamaadka kalfadhiga, ama amarka guddoomiyaha, xitaa isla markiiba.

Qod. 36

Ka dib wacitaan labaad si uu uga dalbato in uu ilaaliyo nidaamka isla maalintaas, ama xaaladaha daran - xitaa iyadoo aan loo eegin wicitaankii ugu horreeyay, Guddoomiyahay wuxuu soo jeedin karaa ka-goynta qolka inta ka hartay kalfadhiga.

Guddoomiyahay wuxuu soo jeedin karaa faafreebka, iyada oo laga joojinaayo ka qeyb galqa shaqada Golaha muddo labo illaa 15 maalmood ee fadhi, haddii xildhibaan uu ku kaco rabshado, ama sababa dagaal; ama u hanjammo una gefo sharafta hay'adaha.

Marka la dhageysto sharraxaadda xildhibaanka, soo jeedinta Guddoomiyaha wuxuu isku dubaridaa isla markiiba u codeenta dood la'aan, istaagid ama fadhi.

Haddii xildhibaanku uu diido inuu u hoggaansomu codsiga Guddoomiyahay oo ah in uu ka baxo qolka, Guddoomiyaha wuxuu joojinaayaa kalfadhiga wuxuuna siinayaa nidaamiyaha 'Quaestor' tilmaamaha lagama maarmaanka u ah amarradaada in la fuliyo.

Halka xubinta faafreebka ahi isku dayeyso inuu ku soo noqdo Rugta hortiis wakhtiga kama-dambaysta ah, muddada ka-saarista ayaa la labanlaabmi doonaa.

Dhacdooyinka culeyska gaarka ah leh ee xubnaha oo aan ka dhicin, gudaha dhismaha Golaha, laakiin ka dhacay bannaanka Golaha, Guddoomiyaha ayaa laga yaabaa in uu u soo jeediya Golaha si loo meal mariyo ciqaabaha lagu sheegay faqradda labaad ee qodobkan.

Qod. 37

Haddii rabshado ka dhacaan xaruunta, Guddoomiyaha ayaa u istaagayo oo joojiyanaayo wixii dood ah. Haddii jahwareerka uu sii socdo, Guddoomiyaha ayaa joojinaya kalfadhiga ama, sida fursad u ah, wuu kala dirayaa. Xaaladda arintan dambe ay jirto, Golaha waxay ogeysiis la'aan ay kulmayaan isla waqtigaas maalinta ku xigta ee aan ahayn ciidda.

Qod. 38

Booliska golaha ayaa u xilsaaran oo suaayo amniga kuna shaqeynaayo amarrada loo baahan yahay ee Guddoomiyaha, Amniga iyo Ku-xigeen-nada. Taliyaha amniga iyo Kuxigeenadiisa, si loo fuliyo amarada la helay, waxay u isticmaalayaan shaqada shaqaalaha xafiiska.

Qod. 39

Ciadamada boolisku ma gali karaan xaruunta marka laga reebo codsi mooyee oo ka yimid Guddoomiyaha iyo kadib marka kalfadhiga la joojiyey ama la kala diray.

Qod. 40

Ma jiro qof ka baxsan golaha oo, wax kastoo uu sheegto, soo geli karo rugta ay xildhibaannadiisu deggan yihiin.

Qod. 41

Inta lagu gudajiro kalfadhiga, dadka loo ogolaaday fadhiyada waa in ay aamusaan, kana fogadaan calaamad kasta oo tuseyso oggolaansho ama diidmo.

Shaqaalaha xafiisyada, iyagoo fulinaya amarka Guddoomiyaha, ayaa bixi doona isla markiiba qofka ama shakhsiyadka carqaladeeyay kala dambeynta.

Qod. 42

Haddii la aflagaadeeyo Golaha ama mid ka mid ah xubnihiisa, dambiilaha si dhaqso leh ayaa loogu soo qaban doonaa amarka Guddoomiyahay oo loo gudbin doonaa hay'adda garsoorka ee awoodda u leh.

Doodaha
Qod. 43

Luuqadaha loo oggol yahay doodaha ayaa ah soomaali, Talyaani iyo Carabi. Hawlaha Goluhu waxay ku kooban yihiin Talyaani iyo Carabi.

Qod. 44

Looma oggola kalfadhiyada adeegsiga turjubaano ka duwan kuwo ka tirsan xafiiska.

Qod. 45

Xildhibaannada doonayo in ay hadlaan waa inay iska diiwaangeliyaan miiska guddoonka; Waxayna u hadli doonaan si waafaqsan hab qoraalka oo ay ku kaltami doonaan kuwa liddiga ah yo kuwa oggol. Waaana loo oggol yahay in ay ku kaltamaan xildhibaannada.

Kuwa uu u yeeray Guddoomiyaha oo aan goob joogga aheyn waxaa ka dhacaayo xaqa ay u lahaayeen inay markooda qaataan hadlka.

Qod. 46

Kuwa af-hayeennada ah waxay ka hadlayaan kursigooda, iyagoo taagan oo ka hor jeedo Guddoomiyaha.

Qod. 47

Cidina ma wada hadli karto hal mar wax ka badan isla doodda marka laga reebo tixraac xeerarka, ama arrimo shaqsiyed, ama ku dhawaaqida cod bixinta ee mowduucyo gaar ah oo uusan daaweyn afhayeenka doodda guud dhexdeeda.

Qod. 48

Dhaleeceyn kasta oo ka timaadda qofka dhaqankiisa ama dabeecaddiisa waa mid shaqsi ah fikradaha ka duwan kuwa la sheegay.

Xaaladahaas, qofkii weydiisto inuu hadlo waa inuu caddeeyaa waxa xaqiiqda shaqsiyadeed ay tahay; Guddoomiyaha ayaana go'aaminayo.

Qod. 49

Marka xildhibaan lagu eedeyyo xaqiiqooyin waxyeeleynaya anshaxiisa, wuxuu weydiin karaa Guddoomiyaha Golaha inuu u magacaabo Guddi kaas oo xukumin doona ansaxnimada eedeymaha.

Edeyn kasta oo ujeeddo xun leh, shaqsiyad kasta waa xadgudub amar.

Qod. 50

Haddii Guddoomiyaha uu ugu yeero laba jeer afayeenka mowduuca oo iska tago, warka ayuu ka qaadan karaa.

Qod. 51

Xildhibaannada waa ay akhrin karaan khudbadda ama hadalka, laakiin akhriska qofna kuuma aqrin karo. Akhriska waa in uusan ka badan nus saac.

Hadal lama joojin karo ama dib looma dhigi karo si loogu sii wado fadhi kale.

Qod. 52

Ilaalinta ajeendaha qodobka laga hadlaayo, ama xeerarka, ama mudnaanta cod bixinta, ayaax waxaa laga hormarinaa arrimaha waaweyn ee mudnaanta leh. Xaaladahaas, soo jeedinta kadib, waxaa haldi karo xaaladaha noocan oo keliya af-hayeennada kuwa liddiga ah yo kuwa oggol muddo aan ka badnayn labaatan daqiqo midkiiba.

Haddii Golaha ay noqoto inay go'aan ka gaaraan waxa loogu yeeray, codeynta wuxuu ku sameeynaa istaag iyo fadhi.

Qod. 53

Qabyo-qoraal ama mashruuc sharci loogama doodi karo Golaha haddii ugu yaraan 24 saacadood ay soo dhaafin tan iyo markii loo qaybiyay xildhibaannada, marka laga reebo xaaladaho degdeg ah mooyee, oo Goluhu aan si kale wax u ansaxinin.

Goluhu kama wada hadli karo mana go'aamin karo arrimaha aan ajeendaha ku jirin, marka laga reebo xaaladaha deg-degga ee lagu xusay qod. 9 faqradda sedexaad ee Xeerka Janaayo 5, 1956, n. 1.

Qod. 54

Haddii qofka soo qoray mashruuca sharci ee qabyo qoraalka ahi uusan xubin ka ahayn guddiga mas'uulka ka ah baaritaanka, waa in la ogeysiyyaa kulanka shirarka ee guddiga si uu uga

soo qayb galoo kalfadhiyada oo aan cod loo qaadin. Waxay ku xirnaan doontaa guddiga inay isagu u soo magacaabaan guddiga af-hayeenka howsha.

Qod. 55

Baaritaanka mashruuca sharci ayaa ka horeeya ka doodistiisa guud. Wasiirka, ama xildhibaannada soo-jeediyay ama, marka iyaga aysan weydiisanin, tobani xildhibaan ayaa weydiisankaro, inay ka wada doodaan qayb kasta ama mawduuc kasta.

Goluhu, markuu dhageysto hal af-hayeyeen oo ah ogggol ah iyo hal af-hayeen liddi ah, wuxuu ka gaarayaa go'aan.

Marka qodobbada mashruuca sharci lagu sameeyo baarista, qodob kasto iyo isbeddel kastoo la soo jeediyo waa loo codeynaa.

Mashruuca sharci ee ku kooban hal qodob oo keliya, doodda guud waxaa lagu daraa midda gaarka ah.

Qod. 56

Goluhu wuxuu go'aan ka gaari karaa, marka la oggolaado aasaaska macluumaadka sharciga, in loo gudbiyo Guddiga Joogtada ah ee ikhtisaaska u leh sameynta qeexidda kama dambeysta ah ee qaybo qoraalka, asagoo u deynaayo ansixinta ugu dambeysa ee qabyo qoraalka Golaha oo u codeyn doono.

Qod. 57

Qodobbada dheeriga ah iyo wax ka beddelka qabyo qoraalka waxaa qoraal loogu soo bandhigaa Guddoomiyaha ugu yaraan 24 saacadood doodda ka hor. Waxaa loo soo gudbin karaa ugu yaraan hal saac kahor bilowga kalfadhiga bishardi in ay saxiixaan ugu yaraan toddobo xildhibaan.

Ka doodista qodobbada dheeriga ah iyo kuwa wax-ka-beddelka ah dib ayaa loogu dhigaa fadhiyada ku xiga haddii toddobo xubnood ay codsadaan, bishardi waa in aysan ka mid ahayn soo jeediyeasha wax ka beddelka iyo qodobbada dheeriga ah, ama mid ka mid ah xubnaha guddiga joogtada ah ee ikhtisaaska u leh arrinta laga wada doodaayo. Awood la mid ah tan xubnaha guddiga joogtada ah waxaa iska leh xubnaha guddiga maaliyadda ee joogtada ah marka qodobka dheeriga ah ama kan wax ka beddelka uu si toos ah ama si dadban u keenayo kororsiimo kharash ama hoos udhac dakhli.

Qod. 58

Qodobbada wax kaga beddelay waxaa la qaybinayaa ayagoo daabacan ama qaab makiinad lagu soo rogay. Wax ka badalidda uu la noqday soo-jeediyaha ayaa laga yaabaa in meel kale dib loogu soo qaato.

Qof kasta oo ka noqdo wax ka beddelka waxa uu ku soo bandhigaya sababta muddo aan ka badnayn rubuc saacad gudahood.

Qod. 59

Ka hor inta aan loogu codeynin mashruuca qabyo qoraalka codeyn qarsoodi ah, xubin walbo oo ka mid ah guddiga joogtada ah ee ikhtisaaska u leh ayaa dib ugu soo jeedin karo dareenka Golaha qaabka sixitaanka loo baahan yahay, iyo sidoo kale wixii ka bedelitaan ah oo la ansixiyay oo umuuqda kuwo aan la fahmi karin iyadoo la adeegsanayo micnaha iyo ujeeddada sharciga iyo qayb ka mid ah qodobbadeeda soona jeediyo kuwa ula muuqdo in ay ku haboon

yiihin isbeddelada. Golaha, kadib markuu ka dhageysto soo jeediyaha ama mid kale oo booskiisa jooga wax ka beddelka, ama qof xubin ka mid ah Guddiga Joogtada ah, waa uu go'aaminaa.

Codbixinta
Qod. 60

Codbixinta ku saabsan oggolaanshaha barnaamijka xukuumadda waxaa lagu sameynaa wicitaan toos ah.

Codbixinta ugu dambeysa ee mashaariicda sharci waxaa lagu sameynaa codbixin qarsoodi ah.

Codadbixinnada kale waxaa lagu sameynaa istaag iyo fadhi, haddii aysan soo codsan toddobo xildhibaan in lagu codeeyo qaab cod ah ayadoo la yeerinaayo magacyada ama tobani xildhibaan ay weydiisataan in codaynta noqoto mid qarsoodi.

Haddii dhowr codsiyo kala duwan la keeno, midka sirta ah ayaa ka adkaado kuwa kale.

Haddii xubin ka mid ah xildhibaannada uu saxiixo codsi codbixin yeeritaan ama cod qarsoodi ah, oo aan laga helin golaha marka codayntu socodo, saxeexiisa ayaa loo arkaa mid laga noqday.

Xaaladaha gaarka ah Goluhu wuxuu u codeyn karaa ku dhawaaqiddiisa oo kaliya bishardi in ay jirto isku duubnaan.

Qod. 61

Qod. 62

Codbixinta la yeerinaayo magacyada, Guddoomiyaha wuxuu muujiyaa ahmiyadda “HAA iyo MAYA” wuxuuna ka reebayaa codeynta magaca hal xildhibaan. Yeerinta waxay ka bilaabmeysaa magacan qofkan si loo sii waddo ilaa kan ugu dambeeya ayadoo la raacayo xuruufta alifbeetada ah kadibna dib ugu bilaw magaca koowaad ilaa magaca xildhibaanka looga saaray qaabka nasiibka.

Xoghaynta kaltanka wuxuu qorayaa codbixinta, Guddoomiyuhuna wuxuu soo saarayaa natijada.

Qod. 63

Codbixinta qarsoodiga ah, Guddoomiyaha wuxuu diyaariyaa laba sanduuq oo codbixin ah, wuxuuna sheegaa qaabka codbixinta qaadhacaadda wuxuuna amraayaa wicitaanka. Mid kastoo codbixiye ah waxaa la siynaa laba dhagax, mid cad iyo mid madow, oo lagu ridaayo sanduuqa. Mar haddii la dhammeeyo howlaha codbixinta, Xoghayuhu wuxuu sii wadaa tirinta, Guddoomiyahana wuxuu dhawaqaat natijjada.

Qod. 64

Codbixinta taaganida iyo fadhiga ayaa ah tan cadaynaysa. Haddii la codsado kahor inta aan lagu dhawaaqin natijjada.

Xildhibaannada doonayo inay ka aamusaan codbixinta ayaa kor u qaadaya gacantooda midig.

Qod. 65

Codbixinnadu ansixintooda loo baahan yahay caddeynta tirada sharciga ah, waana in la xafido kuwa ka aamusaay codeynta.

Xildhibaannada joogo fadhiga, ee aan ka qayb gelin hal codeyn, waxaa loo tirin doonaa aamuseyaal marka loo eego tirada sharciga ah.

Qod. 66

Marka codbixintu bilaabato, cidna looma oggola hadal ilaa lagu dhawaaqayo codbixinta.

Qod. 67

Codbixinta qarsoodiga ah, haddii wax qalad ah ay dhacaan iyo gaar ahaan haddii tirada codadka qaarkood ee sanduuq ay ka badan tahay qaar tirada cod-bixiyeyaasha, Guddoomiyaha wuxuu baabi'in karaa codka wuxuuna ku tallaabsanaa in si dhakhso leh loogu celiyo.

Qod. 68

Codbixinta qarsoodiga ah, Xafiiska Guddoomiyaha waa inuu marwalba hubiyo tirada iyo magaca codbixiyaasha iyo kuwa ka aamuso codbixinta.

Qod. 69

Natijada codbixinta waxaa ku dhawaaqayo Guddoomiyaha asagoo raacayo qaaciddada ah «Goluhu wuu oggolaaday» ama «Golahu wuu diiday».

Qod. 70

Mashruuc sharchiyeedka Goluhu diido dib looguma soo celin karo illaa ay ka soo wareegto lix bilood kadid.

Dhexdhexaadinta, Su'aalaha, Codsiyada iyo Codsiyada

Qod. 71

Xildibaanka rabo inuu weydiyo su'aal ama weydiimo, wuxuu qoranaa codsi sabab la'aan ah. Guddoomiyaha ayaa u akhrinaayo Golaha. Su'aashu waxay ka kooban tahay su'aal sahan ee xaqiqa arrin inay run tahay, haddii ay wax maclummaad ah ay ka yimaadeen dawladda, ama ay sax yihiin, haddii, Xukuumaddu ay ku talo jirto inay la wadaagto Golaha dukumiinti oo Xildhibaanku u arko in loo baahan yahay, qaadatay ama ay tahay in uu u qaato wixii go'an ah oo ku saabsan mowduucyo qaarkood.

Cadddeynta uu xildhibaan weydiinayo waxay ka kooban tahay su'aal qoraal ah oo ku saabsan ujeeddooyinka ama waxa ay damacsan tahay xukuumadda: dhaqanka dowladda ee arrimaha la xiriira qeybo ka mid ah siyaasadeeda.

Qod. 72

Guddoomiyaha markuu ka aqriyo Golaha weydiinta su'aasha, wuxuu u gudbinayaa Wasaaradda ikhtisaaska u leh, oo siinaysa waraystaha ama suaalweydiyyaha jawaabo qoraal ah oo aan ka dambayn bilowga kalfadhiga isla markiiba taariikhda la soo bandhigayo.

Haddii su'aal weydiystaha ama su'aal-warsuduhi uusan u arkin inay tahay mid lagu qanco jawaabta qoraalka ah, waxuu awood u leeyahay inuu weydiisto in Wasiirka ikhtisaaska u leh in uu ka hor caddeeyo Golaha hortiisa.

Haddii uusan ku qanacsanayn ee uu doonaayo in laga doodo sharraxaadda ay bixisay Dowladdu, waa in uu soo gudbiyo mooshin.

Guddoomiyaha wuxuu ka hor aqrinaa Golaha wuxuuna u qabanaa maalinta laga doodaayo ayadoo Goluhu uu ansixinaayo, kadibna uu ka siinaayo macluumaad ku socota Wasiirka ikhtisaaska u leh.

Haddii su'aal weydiiyaha uu cadeeyo inuusan soo bandhigeynin wax mooshin ah, xildhibaan kastoo kale ayaa ka soo gudbin karo mooshin ku saabsan mowduuca, kaas oo ahaa mowduuca su'aal la weydiinayo ama la isweydiyo.

Qod. 73

Guddoomiyaha wuxuu qabtaa codsiyo wuxuuna ku xaqijiyyaa shakhsiyadda muwaaddinka ee aan sugneen. Xafiiska Guddoomiyaha wuxuu xukumaa inay haboon tahay in la aqriyo codsiyada horay loogu soo gudbiyey Golaha.

Codsiyada la leh xiriir soo jeedinata mashruuc sharci ayaa loo kala gudbiyaa Guddiyadooda Joogtada ah. Warbixinada Guddiyada joogtada ah ku saabsan, codsiyada loo gudbiyo waxaa lagu meelayn doonaa ajandaha maalinta soo socota, maalintaasna waxay ka yeelan doonaan mudnaan dhammaan arrimaha kale, meeshii su'aal weydiimo ama mooshin laga weydiin lahaa.

Goluhu wuxuu go'aansan karaa inuu tixgeliyo codsi ama uu u gudbiyo ajendaha. Xaaladda koowaad, go'aanka ayaa caddeynaayo haddii codsigu loo dirayo Wasaaradda ikhtisaska u leh ama Guddiga baarlamaanka ee ikhtisaaska u leh ama xafiiska Guddoomiyaha si loo tigeliyo waqtiga ku haboon. Haddii hal xildhibaan ama wax ka badan ay keenaan hal codsi iyo wax ka badan, hal ajeende, kan markiiba waa la akhrin doonaa, waxaana loo ictibaaraa sida mooshin oo kale waxaana lagu cadaadinaa dhammaan in la sii wado.

Qod. 74

Mooshin ayaa la gudbin karaa iyada oo aan laga hormarin weydiimo; laakiin mooshinka lama aqbali doono sidaa darteedna waxa ka akhrinayo.

Guddoomiyaha kal-fadhiga guud, haddii ayna saxixin shan xubnood.

Mooshinka, mar haddii laga aqriyo Golaha, lalama noqon karo haddii ay shan ama in kabadan xildhibaan ay diidaan.

Qod. 75

Mooshinka waxaa la keeni karaa in wax lagu bedelo. Doodda wax ka bedelka ayaa la sameeyaa inta lagu gudajiro ama ka dib marka wadahadalka guud la xiro. Wax ka bedelka keli keliga ah ayaa laga hadlaa looguna codeeyaa si gooni gooni ah, sida waafaqsan habka ay u tixraacaan.

Haddii wax ka bedelka uu yahay mid dheeri ah, waxaa la gelinaya codeyn ka hor mooshinka ugu weyn: haddii la xakameeyo, waxaa la gelinaa codeynta ereyada u muuqdaan in wax lagabeddelo; haddii hadalka uu sidiisa ku baaqi noqodo oo waxna laga beddelin wax ka bedelku wuu dhacayaa; haddii hadalka la xakameeyo waxaa la gelinaa in loo codeeyo wax ka bedelka.

Qod. 76

Marka la dhaqan gelinaayo su'aalaha, weydiimmada iyo mooshinka waa in la sameeyo, lagana dhigo dood kasta, gaar ahaan maalinta Isniinta ee toddobaad kasta.

Markii mooshin, sua'alo ama weydiimo lagu qoray ajeendaha bil ka hor (oo aan ku jirin maalmaha fasaxa) waqtii dheeri ah kalena aan loo go'aamin ka hadalkooda, waxaa loo ictibaarayaa in uu dhacay waxana laga tirtirayaa ajeendaha.

Ku-Xigeennada

Qod. 77

Kuxigeenada waxay ka kooban yihiin Guddoonka si ay u matalaan dhammaan kooxaha baarlamaanka. Gudoomiyaha ama mid ka mid ah Ku-xigeennada Gudoomiyaha had iyo jeerba waa qayb ka mid ah.

Adeegyada

Qod. 78

Xafiska Gudoomiyaha, markuu soo jeediyo Gudoomiyaha, wuxuu magacaabayaa Xoghayaha guud ee Golaha.

Wuxuuna uga jawaabayaa Gudoomiyaha habsami u socodka howlaha iyo sida uu u shaqeyyo Golaha. Shaqada iyo waajibaadka Xoghayaha Guud waxaa tilmaamayo Guddoonka.

Qod. 79

Magacaabista, dallaciinta, ruqsaynta iyo casilaadda saraakiisha. Turjubaannada, karraaniyaasha iyo shaqaalaha caadiga ah ayaa mas'uul ka ah Xafiska, waxaa iska leh Xafiska Gudoomiyaha wixii ku saabsan go'aan ka gaarista rafcaannada.

Doorka qaab dhismeedka dabiiciga ah oo uu ansixiyey Guddoonka, wuxuu tilmaamaa lambarka, tayada, mushahaarka iyo gunnooyinka shaqaalaha xafiis kasta, si waafaqsan sharciyada ka dhaqan galsan gudaha dalka ee shaqaalaha joogtada ah iyo kuwa aan joogtada ahayn.